

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 9 februari 1917 kl. 4 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 angående herr Erikssons i Grängesberg motion, nr 83, samt herr Lindmarks m. fl. motion, nr 120, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om förbud mot plockning av lingon före viss dag.

I en inom andra kammaren väckt och till utskottet hänvisad motion, nr 83, har herr Eriksson i Grängesberg hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utfärdande av en förordning, vari stadgas att Konungens befallningshavande efter landstingets hörande må äga att inom länet mot vite förbjuda plockning av lingon före viss dag.

Uti en likaledes inom andra kammaren väckt och till utskottet remitterad motion, nr 120, har herr Lindmark m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning, om och i vad mån bestämmelser kunna genomföras i syfte, att inom de särskilda landskommunerna i riket lingonplockning före viss, för varje kommun årligen bestämd dag må vara förbjuden.

Utskottet har företagit nämnda båda motioner till behandling i ett sammanhang.

Till stöd för sin hemställan har herr Eriksson i Grängesberg anfört följande.

Lingon äro numera mycket eftersökta, vilket å orter med större be- Motion nr 83.
folkning och begränsade skogar medför en skarp konkurrens om bärmarkerna.

Denna konkurrens har å vissa orter skärpts därhän, att bärplockningen påbörjas redan i början av augusti månad, då bären ännu icke hunnit bli

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 13 saml. 4 avd. 1 häft. (Nr 1.) 1

halvmogna. Visserligen kunna bären vid förvaring i solen bringas att i viss mån efter mogna, men en stor del rensas bort som odugliga och bliva till ingen nytta. Denna tidiga bärplockning är till stor skada, som livligt beklagas överallt i bygderna, och som näppeligen kan stävjas på annat sätt än genom statsmakternas ingripande.

På många håll har man hört uttalas som ett önskemål, att det skulle stadgas förbud mot plockning av lingon före en viss tid.

En sådan bestämmelse synes vara till alla bärplockares nytta och borde därför icke möta någon betänklighet. Att den är av behovet påkallad, torde vara utom all tvekan.

Då bären mogna tidigare i en del av landet än i en annan, torde det vara lämpligt, att tiden sattes olika i skilda landsdelar. Det vill därför synas vara lämpligast, att förbud mot lingonplockning före viss dag utfärdas av Konungens befallningshavande efter landstingets hörande i de län, där sådant förbud anses vara påkallat.

Herr Lindmark m. fl. har till stöd för sin hemställan anfört:

Motion nr 120.

Under senare åren har tillvaratagandet av vilda bär, i främsta rummet lingon, blivit en för stora delar av vårt land mycket viktig näringsgren. Bland våra nationella rikedomar intaga våra vidsträckta skogars och hagmarkers »röda guld» sin väl berättigade plats. Efter att i förra tider dessa värden i stor utsträckning fått ruttna bort, har på senare tid en allmän och prisvärd iver mer och mer uppstått att tillvarataga och nyttiggöra dessa naturens direkta gåvor. I samma mån som dessa frukter blivit en för såväl konsumtionen inom landet som för export efterfrågad handelsvara och dess i följd därav stegrade handelspris, har ibern hos den enskilde att hinna tillvarataga största möjliga mängd urartat till att en stor del av bären plockas omogna. Under hetsjakten efter största möjliga vinning har ingen eller ringa hänsyn tagits till frågan om varans kvalité. Huvudsaken har varit att först komma i tillfälle att avplocka de mest givande bärtrakterna. Att varan, trots detta, kunnat hålla sig i ungefär samma prisläge som förut har berott på de exceptionella förhållanden, som under nuvarande kristid råda på livsmedelsmarknaden. Men helt säkert hava vi att vänta, att sedan normala tider inträtt, de förut så eftersökta svenska lingonen ej längre komma att på världsmarknaden betinga förstklassiga priser.

Enligt vårt förmenande böra åtgärder från statsmakternas sida, för att förebygga denna oriktiga skördemetod, skyndsamt vidtagas innan den svenska marknaden på detta område tagit obotlig skada.

Att bestämma någon generell tid, när dylik bärplockning skulle vara tillåten, tillämplig för hela landet, kan givetvis ej komma ifråga, då såväl lokala förhållanden som även de olika mognadstiderna under olika år lägga hinder i vägen härför.

Lämpligast synes oss, att vederbörande kommunalnämnder inom sina respektive kommuner ägde att årligen bestämma och kungöra den dag, när bärplockningens påbörjande vore tillåten. Fastställelse å denna kommunalnämndernas åtgärd jämte bestämmande av verkande viten för dess effektivitet skulle hos vederbörande länsstyrelse sökas.

Skulle emellertid denna av oss föreslagna åtgärd, med hänsyn till de allmänna bestämmelserna rörande kommunalnämndernas befogenhet, enligt förordningen angående kommunalstyrelse på landet, anses ickä böra genomföras, så lär det åsyftade målet kunna ernås, om Konungens befallningshavande finge sig ålagt att, där kommunalnämnd gjorde ansökan därom och efter det kommunalnämnden avgivit förslag därutinnan, för kommun utsätta dag för lingonplockningens början under det år, som i ansökningsavsåges.

Annan lämpligare väg vore kanske att finna efter den utredning i frågan, som vi ifrågasätta.

Att 1913 års riksdag hos Kungl. Maj:t begärt utredning i fråga om skydd för jordägare mot tillägnande av å deras mark växande vilda bär, anse vi icke utgöra hinder för den skrivelse vi här föreslå, då i den beslutade riksdagsskrivelsen intet av vad vi här framhållit kommit till synes.

Det i förevarande motioner behandlade spørsmålet har under de senaste åren varit föremål för livlig uppmärksamhet bland befolkningen i landets alla delar. Våra skogsbär och främst bland dem lingonen hava oberoende av kristiden erhållit ett betydande marknadsvärde i följd särskilt av stark efterfrågan på desamma från utlandet. Därjämte har insikten om nyttan av att tillgodogöra sig skogsbären i de enskilda hushållen inom landet gjort glädjande framsteg under de senare tiderna. I många trakter är lingonplockningen också numera en rätt avsevärd inkomstkälla för den fattigare befolkningen.

Lingonplockningen medför emellertid, såsom den för närvarande försigår, även vissa olägenheter. Konkurrensen om bären antager understundom former, vilka icke kunna anses förenliga med god ordning och hushållning. I mera tät befolkade trakter med mindre omfattande skogsarealer uppstår årligen en formlig kappränning för att fortast möjligt tillägna sig »skogens röda guld». Det blir bokstavligen en rovplockning, som varken

Utskottets
yttrande.

tar hänsyn till bärens tillbörliga mognad och omtanke om återväxten eller till möjligen förefintlig företrädesrätt till de växande skogsbären.

I syfte att ernå reglerande åtgärder, särskilt rörande hittills gällande princip, att de växande skogsbären i allmänhet äro fri tillhörighet för vem som vill plocka dem hava också motioner framförts vid 1899, 1908 och 1913 års riksdagar. Den sistnämnda år väckta motionen föranledde en riksdagsskrivelse med hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning ägare och innehavare av jord må kunna beredas skydd mot tillägnande av å deras mark växande vilda bär. De i förevarande utlåtande omhandlade motionerna beröra emellertid alls icke detta spörsmål, och utskottet vill betona, att detsamma icke i någon mån tagit ståndpunkt till ovannämnda fråga.

Äro nämligen åsikterna mycket delade rörande lämpligheten av lagstiftning i nyss berörda hänseende, och bör enligt riksdagens mening särskild varsamhet iakttagas vid införande av nya bestämmelser på förevarande område, så torde enigheten beträffande i nu förevarande motioner framförda förslag vara så mycket större.

Frågan om lingonens rätta tillgodogörande äger nämligen nu icke blott en vida större betydelse än förr ur den enskilda hushållningens synpunkt, utan den har därjämte erhållit och kommer med all sannolikhet att ytterligare erhålla en ganska vittgående nationalekonomisk innebörd. Redan av denna anledning synas de av motionärerna framburna förslagen vara förtjänta av statsmakternas allvarliga och snara beaktande.

Under den nu rådande livliga konkurrensen för att först komma i tillfälle att tillgodogöra sig skörden på de mest givande bärmarkerna, plockas bären ofta innan de ens äro halvmogna. Oaktat den eftermognad de plockade lingonen undergå, måste i följd av för tidig plockning en stor del av dem bortrensas som odugliga. Och vad värre är: produkterna av i förtid plockade lingon bliva av mycket undermålig beskaffenhet till stor skada för så väl den inhemska som den utländska marknaden.

Otvivelaktigt skulle såväl de nationalekonomiska som de enskilda intressena från olika parter avsevärt gagnas av ett statsingripande, som ginge ut på förbud mot lingonplockning före viss dag. Detta förbud bör enligt utskottets mening genomföras snarast möjligt, om det låter sig göra, redan vid innevarande riksdag, i varje fall vid den näst instundande.

Vid stadgande av sådant förbud, som här ifrågasättes, vilket givetvis bör åtföljas av kraftigt verkande bötesbestämmelser för dess överträdande, kan givetvis, såsom också motionärerna påpekat, tiden icke bestämmas lika för alla landsdelar och icke heller fastställas en gång för alla för de olika områdena. Bären mogna tidigare i en landsdel än i en annan, och mog-

nadstiden infaller väsentligt olika i samma trakt under olika år. Det måste därför läggas i lokala myndigheters hand att år för år bestämma den dag, före vilken lingonplockning må vara förbjuden inom angivet område.

Motionärerna synas beträffande områdenas omfattning hava tänkt sig denna antingen, såsom i motion nr 83, utgörande hela län, eller, såsom i motion nr 120, med varje landskommun för sig. Med hänsyn till deskitande klimatiska förhållandena inom samma län, särskilt inom norrländska län med stor areal, som sträcker sig från kustland till fjälltrakt, och med hänsyn till lokala och andra omständigheter, ej minst i gränstrakter mellan olika län och socknar, anser utskottet, att ingendera av de i motionerna angivna områdesbestämningarna bör i förevarande fall finna tillämpning. Vederbörande ortsmyndigheter måste erhålla rätt att för varje län årligen bestämma de områden, för vilka olika tider böra fastställas, vare sig områdena lämpligast bestämmas till hela län, grupper av kommuner eller enskilda kommuner.

Sedan bestämmelser i nu avhandlade hänseende blivit utfärdade, synes det utskottet lämpligast att deras tillämpning inom olika landstingsområden blir beroende på vederbörande landstings beslut. Det kan nämligen tänkas att för vissa delar av landet dylika bestämmelser anses onödiga, och avgörandet härutinnan bör därför överlämnas åt landstingen. För övrigt har utskottet den uppfattningen, att det torde vara mest ändamålsenligt att Kungl. Maj:ts befallningshavande inom de olika länen, efter det från resp. kommunalnämnder infordrade förslag inkommit, för visst angivna områden bestämma och kungöra dag, före vilken lingonplockning må vara förbjuden. De närmare detaljerna rörande tiden för sådan kungörelses publicering inom de olika länen samt bestämmelserna om länsstyrelsernas i närgränsande län samarbete uti hithörande frågor torde lämpligast ordnas, sedan utredningen i saken blivit verkställd.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet i anledning av dels herr Erikssons i Grängesberg motion, nr 83, dels ock herr Lindmarks m. fl. motion, nr 120, hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, det riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast låta verkställa utredning, om och i vad mån bestämmelser må kunna utfärdas, genom vilka lingonplockning före viss, för lämpligt område årligen av Kungl. Maj:ts befallningshavande be-

stämd dag må vara vid ansvar förbjuden, samt för riksdagen
framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 9 februari 1917.

På utskottets vägnar:

W. BÄCKSTRÖM.

I förevarande ärendes slutbehandling hava inom utskottet deltagit: herrar *Bäckström*, *Leksell*, *Lindmark*, *Andersson* i Gävle, *Johanson* i Huskvarna, *Lundgren* i Nora, *Kaijser*, *Norman*, *Johansson* i Kullerstad och *Johansson* i Sollefteå.
